

видаткової книги (своєрідний сучасний бракіражний журнал), і кожна видача скріплювалася підписом не тільки економа, але й чергового студента. Така система організації роботи формувала у студентів почуття обов'язку, відповідальність, чесність та принциповість – риси, необхідні майбутньому вчителю.

Частіше всього економ інституту відвідував кухню, пекарню та буфет і вразі виявлення порушень санітарно-гігієнічних норм чи безладу накладав досить суворі стягнення на повара, буфетника або пекаря. Крім того, якщо економом виявлялась халатність чи недобросовісне виконання своїх обов'язків допоміжними працівниками вузу – він ставив питання перед директором інституту про негайне звільнення з займаної посади особи винного [3,60-65].

Харчування студентів складалося: вранці та ввечері – чай з булкою, до обіду – скибка хліба з сіллю, на обід – обов'язково стіл із трьох страв, вечеря – з однієї страви. Крім того, у приміщенні буфету та в рекреаційних приміщеннях знаходилися ємності з питною водою та квасом. Хворим студентам їжа та напої призначалися особисто інститутським лікарем [4,5-10].

Отже, вся організація навчально-виховної роботи в Історико-філологічному інституті князя Безбородька визначеного періоду була спрямована на підготовку високоосвіченого, педагогічно-спрямованого вчителя. Кожна посада, що існувала в штатному розписі вузу була прямо чи опосередковано пов'язана з цілісним педагогічним процесом. Традиції відбору науково-педагогічних працівників, допоміжного персоналу, які склалися в Ніжинській вищій педагогічній школі порівняно з іншими вузами непедагогічного профілю, висока заробітна платня сприяли тому, що випускників цього закладу запрошували в кращі та найпрестижніші гімназії, прогімназії, технікуми, училища та вищі заклади системи освіти Росії.

Список використаної літератури

1. Безбородько О.А. [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Безбородько_Олександр_Андрійович
2. Головина В., Низшие училища и образование учителей в России // Журнал Министерства народного просвещения. – СПб. – 1877. – № 3. – С. 5-10.
3. Самойленко О.Г., Самойленко О.Г. Ніжинська вища школа: сторінки історії. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2005. – С. 158-181
4. Известия о деятельности и состоянии наших учебных заведений // Журнал Министерства народного просвещения. – СПб. – 1882. – № 9. – С. 60-65.

Лілія Сухенко

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В УКРАЇНІ, ЯПОНІЇ ТА США: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

У процесі розвитку сучасного демократичного й гуманного суспільства велику роль відіграє підготовка педагогічних кадрів. Вчителі є носіями суспільних змін – це вказано в міжнародних правових актах глобального характеру (ЮНЕСКО, Ради Європи та ін.). Саме вчитель є головним складником у формуванні теперішнього соціуму, людського потенціалу держави. Він сприяє високій конкурентноспроможності країни, адже саме в школі формуються основні поняття про мораль, громадянські цінності, знання майбутніх професіоналів своєї справи: музикантів, медиків, істориків, конструкторів і так далі.

Розглянемо підготовку педагогів у Сполучених Штатах Америки(США). Це одна з найрозвиненіших країн світу у плані підготовки вчителів. Педагогів готують у загальноосвітніх навчальних закладах з педагогічною спеціалізацією – університетських коледжах. Приймають осіб із закінченою середньою освітою. Методику початкового навчання в більшому обсязі вивчають *учителі початкової школи.* У свою чергу *педагоги в середній школі* основну увагу приділяють предмету й методиці його викладання. Офіційно у всіх штатах існує закон приймати на роботу тільки тих педагогів які мають не менш ніж чотирирічну освіту, але через брак кадрів (учителів хімії, фізики, математики) цими правилами іноді нехтують.

Для підготовки *шкільної адміністрації* існують курси, на яких навчаються 1–2 роки, але викладач може вступити на них тільки в тому випадку, якщо має педагогічну освіту й певний стаж учительської роботи. За дотримання встановлених вимог учителям видається ліцензія або

посвідчення, що дає право на викладання (постійне, умовне або тимчасове). У багатьох школах від учителів вимагають *підвищення кваліфікації*, тобто подальше продовження освіти, *заохочуючи* до цього *платнею та безоплатним навчанням* у тому чи тому навчальному закладі. Саме тому *в США збільшується кількість учителів початкових та середніх шкіл*. Значно зріс рівень освіти і кваліфікації вчительського корпусу загалом. Чимало педагогів мають ступінь бакалавра або магістра [4].

У Японії підготовка педагогічних кадрів традиційно здійснюється на педагогічних факультетах університетів та в коледжах (навчання в закладах цього типу здійснюється протягом 2–3 років залежно від факультету, більшість яких – економіки, гуманітарних наук, педагогіки й соціології) [1]. На педагогічних відділеннях у молодших коледжах, що готують педагогів молодшої школи та вихователів дитячого садка, навчаються 23,6 % студентів. Факультети підготовки вчителів є в 54 із 76 державних університетів та незначна кількість у приватних університетах. Проте загалом педагогічну освіту в університетах здобуває порівняно невелика кількість студентів – усього 7 % загальної кількості всіх студентів університетів. Студенти інших факультетів університетів також можуть отримати диплом учителя, але за умови певної педагогічної підготовки [4].

Навчальний план підготовки вчителя складається з трьох циклів: загальноосвітнього, психолого-педагогічного і спеціального:

➤ загальноосвітній цикл – студентові пропонується широкий вибір не лише самих предметів (література, географія, японська та іноземна мови, фізика, хімія, математика, біологія), а й варіант програм за складністю та з нахилом на поглиблене вивчення окремих розділів;

➤ психолого-педагогічний цикл – представлений як обов'язковими предметами з педагогіки і психології, так і предметами на вибір;

➤ до спеціального циклу входять предмети, які вчитель викладатиме в школі. Співвідношення між ними визначатимуть самі навчальні заклади, з огляду на нормативи в залікових одиницях, установлені Міністерством освіти.[4]

Педагогічну практику студенти проходять у базових школах упродовж 4–8 тижнів під керівництвом викладачів цих шкіл; кожен університет визначає терміни практики самостійно.

У японській теорії й практиці педагогічної освіти накопичено оригінальний досвід професійної підготовки вчителів, удосконалення їхніх практичних навичок, дотримання відповідальності за результати роботи й високий соціальний статус. Аналіз, осмислення і належна оцінка цього досвіду може сприяти розвитку нових теоретичних і практичних підходів до вирішення проблеми професійної підготовки вчителів в Україні [3].

В Україні педагогічна освіта містить багаторівневу систему, яка характерна для багатьох країн світу. Вона реалізується різними за змістом і термінами навчання послідовними освітньо-професійними програмами й державними стандартами відповідного освітнього ступеня й спрямованості.

За першим освітнім ступенем (молодший бакалавр) педагогічну освіту можна здобути в педагогічному училищі, коледжі, на першому кваліфікаційному рівні закладу вищої освіти (ЗВО). Педагогічне училище протягом багатьох років було основним середнім спеціальним навчальним закладом, що реалізовувало освітні програми середньої педагогічної освіти. *Вищу педагогічну освіту* можна здобути в університетах, академіях та інститутах. Ці навчальні заклади готують фахівців за двома освітніми ступенями (бакалавр, магістр).

Після закінчення кожного з них студентам присвоюється відповідна кваліфікація. За бажанням, особи які мають базову педагогічну освіту, можуть здобути повну вищу освіту за скороченими строками навчання. Навчання може проводитися за денною, вечірньою, заочною, та дистанційною формами [4].

Студент, який проходив підготовку за державним замовленням, повинен відпрацювати 3 роки за спеціальністю. Місце роботи підбирається безпосередньо університетом. Але у жовтні минулого року парламентом були прийняті зміни до Закону України «Про вищу освіту», які набули чинності з 1 січня 2017 р.

Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо працевлаштування випускників» скасовується обов'язкове відпрацювання випускниками закладів вищої освіти, підготовка яких здійснювалася за державним замовленням. Передбачається, що випускники вищів вільно можуть обирати місце роботи (за винятком військових), а ЗВО не зобов'язані здійснювати їх працевлаштування [2].

Отже, розглянувши специфіку підготовки педагогічних кадрів, можна зробити *висновок*, що найбільше уваги до підбору та подальшого розвитку педагогів приділяють саме в США. Особливості підготовки педагогічних кадрів у цих країнах мають як спільні, так і відмінні риси.

Список використаної літератури

1. Перспектива образования за рубежом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.univer.tv/tips/perspectiva/> (дата звернення 20.10.2018). – Назва з екрана.

2. *Озерська О. Ю.* Професійна підготовка вчителів у вищих навчальних закладах Японії : дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Озерська Оксана Юрїївна; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. – Х., 2006. – 212 арк.

3. Розвиток педагогічної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5643714/page:53/> (дата звернення 17.10.2018). – Назва з екрана.

Олексій Бонь

ОСНОВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ТОГОЧАСНИХ ДЖЕРЕЛ

За три з половиною сторіччя свого існування Київська Русь залишила нащадкам таку велику спадщину у вигляді ідей та думок, що серед них, безумовно, знайшлося місце і галузі педагогічної науки. За цей час з'явилося багато оригінальних творів, а з прийняттям християнства до цих здобутків додалися духовні книги староболгарською, а потім і переклади з грецької мови. Вони несли в собі погляди та принципи, які в майбутньому підхопили інші освітяни. І не дарма, бо хоч мудрість їхня і стара, але відшліфована поколіннями у безперервному педагогічному процесі.

Вперше питання виховання і освіти Київської Русі звучать у пам'ятках, датованих серединою – кінцем XI століття. Серед найдавніших пам'яток, де піднімаються питання виховання і освіти, є твори перекладні й оригінальні (вітчизняного походження). До перекладних належать «Пчела», «Златоуст», «Златоструй», «Ізборник» Святослава 1073 р., «Ізборник» Святослава 1076 р. та ін. Оригінальні твори: «Слово про закон і благодать» Іларіона, «Слово деякого калугера про читання книг» Іоанна, «Повість временних літ» Нестора, «Повчання дітям» Володимира Мономаха та ін. [1, с. 59].

Звісно, такі творці педагогічної думки Київської Русі, як князь Володимир Мономах, митрополит Іларіон, письменник і мислитель Кирило Туровський, мали б спиратися на щось, що сформувало їхній світогляд. Тому варто додати, що всі написані у той час праці брали окремі повчальні й виховні елементи з Біблії, римських та єгипетських патериків, візантійських хронік та патристики.

Джерелом удосконалення людини завжди була книга, знання, а за часів Київської Русі знанням надавався пріоритет навіть над владою. Відтак, читаємо у «Повісті минулих літ»: «Велика користь буває чоловікові від науки книжної, бо книги вказують і навчають нас, як іти шляхом покаєння, і мудрість і стриманість здобуємо зі слів книжних. Книги подібні рікам, що тамують спрагу цілого світу – це джерело мудрості» [2, с. 90]. А ще у збірці «Бджола», де окрім настанов християнського життя і думок стосовно благочестивого виховання, написано, що людина, яка не цінує книжне слово, ходить у пільмі і подібна до безкрилого птаха.

Слід зазначити, що на розвиток педагогічної думки мали вплив не тільки релігійне вчення і християнська мораль, а також ідеологія держави та народна педагогіка. Виходячи з цього, духовно багатою вважалася людина милосердна, здатна до досягнення цілей не тільки грубою фізичною силою, а й розумом та серцем. Про це згадується у «Слові про закон і благодать» першого київського митрополита Іларіона. Цей трактат морально-патріотичного спрямування охоплював багато питань виховання як на загальнодержавному рівні, так і на рівні суспільства і родини. Вагома роль у формуванні особистості відводилася активній і свідомій діяльності. Проголошувалися заклики до обстоювання незалежності і патріотичного виховання юнаків, яким би ще змалечку прищеплювалася любов до Батьківщини на прикладі героїчних традицій Київської Русі. Важливу просвітницьку місію діяч відводив християнській вірі, пишучи: «Уже й ми не ідолослужителями зовемося, а християнами; і не без надії вже живемо, а сподіваючись на життя вічне. І вже не капище сатанинське городимо, а Христові церкви зводимо; вже не заколюємо бісам один одного, а Христос за нас заколюється і приноситься в жертву Богу і Отцю» [3, с. 36–37].

Надзвичайною популярністю у той час користувалися «Слова» і «Повчання» оратора і діяча Кирила Туровського, якого ще називали Златоустом, «паче всех просиявшим на Руси». У своїх творах він утверджує важливість книжного вчення – одного із складників розумної людини, – яке має знайти застосування на благо людей: «Давайте не лише язиком поговоримо, проголошуючи написане, але, із